

Casa del Senyor

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Carrer Àngel Guimerà, 11.
Alçada: 195

Coordenades:

Latitud: 41.44008
Longitud: 1.86584
UTM Est (X): 405252
UTM Nord (Y): 4588233

Classificació

Número de fitxa 08091 - 58
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Renaixement Contemporani Popular
Segle XVI - XX
Autoria de l'element: Desconeguda
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: En estat d'abandonament.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Observacions protecció: Monument històric / Immobile / 889-MH / R-I-51-5487 / Decret / 22/04/1949
POUM, E1-01
Data aprovació: dj., 05/05/1949 - 12:00
Número inventari Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 984
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 5383201DF0858S0001OD

Descripció

La casa del Senyor és un gran casal fortificat de planta quadrada, que disposava, originalment, d'una coberta a quatre vessants. L'edifici està distribuït amb soterrani, planta baixa, primer pis i golfes amb pati interior a partir de dos cossos annexos i tres cases entre mitgeres. Segons alguns estudis com els de Ramon Rovira, a finals del s. XVI hi ha constància que hi havia una capella. L'element més característic de l'edifici, sense dubte són les dues torratxes de guaita de base octogonal amb espitlleres. La visibilitat d'aquestes torres permetia el control sobre el camí del castell. Les façanes de la casa no mostren gaires elements més rellevants. Destaquen els grans carreus de pedra cantoners que es mantenen vistos de l'arrebossat general de la façana i que li donen un aire més imponent. Menció a part cal fer de la porta principal d'entrada, ubicada al centre de la façana del camí vell de l'estació. L'arc de mig punt de la porta està fet amb grans dovelles i sobre la clau de l'arc encara es veu bé l'escut nobiliari que pertanyia a les armes de Francesc de Tort i d'Oluja, cònjuge de la Senyora de Gelida (1618-1646), Àngela Despalau.

L'edifici ha viscut moltes transformacions, i consta que al subsòl de la casa hi havia hagut sitges de gra que podrien datar amb anterioritat a la construcció de l'edifici. Existeix un passadís que va des de la casa a la plaça de l'església. No en tenim constància, només sabem que hi havia unes argolles a la paret. Podríem dir que era un amagatall o lloc de presó. Un dels elements interiors interessants són uns esgrafiats ubicats a la primera planta que mostren alguns vaixells de vela. Actualment, es troba en un estat de conservació deficient i requereix una intervenció de consolidació important.

Observacions:

Històricament, s'ha vist la casa del Senyor des de l'entitat Associació d'Amics del Castell com el lloc idoni per la col·locació del Museu de Gelida. Fins i tot, es va fer un breu intent els primers anys de vida de l'entitat, que l'estat precari de l'edifici va obligar a abandonar. Malgrat tot, la insistència i el focus s'ha mantingut a la recuperació de l'edifici perquè tingui un ús social.

Enric Carafí se'n feia ressò altra volta l'any 2005 reiterant que la casa del Senyor, un dels pocs edificis a Gelida que es manté conservat amb valor històric i arquitectònic.

L'Associació d'Amics del Castell va accedir a l'edifici l'any 1979 amb l'objectiu de preservar-lo, establir-hi la seva seu, i desenvolupar el museu de la població, aspecte que no s'ha pogut realitzar.

L'edifici ha estat dividit en diferents habitatges contemporàniament.

Història

La casa del Senyor va ser molt ben estudiada i referenciada per l'historiador i genealogista gelidenc Ramon Rovira Tobella. L'origen de l'edifici es creu que va ser a principis del segle XVI, moment en què, tal com es coneixia el mateix castell, sembla que hauria rebut el mateix nom, castell de Gelida o Castell de baix.

Aquest gran casal fortificat va ser edificat a prop de l'església de Sant Miquel, que actualment ja no existeix, perquè es va construir en el mateix emplaçament la nova església parroquial de Sant Pere. L'antiga església romànica de Sant Miquel formava part d'un conjunt que també incloïa altres cases que possiblement va tenir

com a nucli més embrionari les construccions del mas Papiol (documentat al segle XIV) situades a vora la capella, i que contemporàniament van conformar can Rius. La Casa del Senyor estava ubicada en un coll anomenat de Sant Miquel, en la confluència de camins que connectaven la vila de Martorell amb el Castell de Gelida, i d'un camí del poble fins al molí fariner a ribes del riu Anoia.

La primera referència documental de la casa del Senyor és del segle XVI, quan s'inclou en un inventari dels béns de Paula Despalau, germana de la senyora de Gelida, Marquesa Despalau i d'Erill. Durant el segle XVII, la casa estava en estat d'abandó, com es desprèn de dos inventaris de l'època. En aquest període, els senyors de Gelida feien ús de la masia de can Santfí, a causa del mal estat del castell. En diverses èpoques, la casa del Senyor va ser compartida per altres estadants, com es pot comprovar a través de les llibretes del compliment pasqual dels segles XVII i XVIII. Al llarg del temps, la casa va tenir diverses funcions, incloent-hi la de residència temporal dels senyors, botiga, presó i barber "cirurgià".

L'any 1783, la casa del Senyor, també coneguda com "el Castell de Baix", va ser venuda a Josep Rossell, un pagès anomenat "el Maco". Posteriorment, una part de la casa va ser venuda a Jaume Barceló, "mestre de cases", que probablement la va reconstruir i ampliar.

Una part de la casa va ser la seu de l'Associació dels amics del Castell durant molts anys, fins que va ser abandonada pel seu mal estat. En resum, la casa del Senyor ha estat una part important del patrimoni històric de Gelida, amb una història que es remunta al segle XVI. Ha passat per diversos períodes de prosperitat i abandonament, amb múltiples propietaris i funcions al llarg dels segles. Des del seu ús com a centre de poder local fins a ser habitat temporal dels senyors de Gelida, la casa també va albergar una botiga del poble, una presó i, fins i tot, va servir com a consultori mèdic al segle XVIII.

Bibliografia

AAVV (1986). Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya. L'Alt Penedès. Generalitat de Catalunya.

CARAFÍ, Enric (2005). "Patrimoni arquitectònic de Gelida: una de freda i una de calenta". Programa Festa Major 2005, pp. 83-85.

CARAFÍ, Mercè (1998). L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965. Efadós Editorial.

MAURI, Alfred i ROVIRA, Ramon (1990). Guia del castell de Gelida. Associació d'Amics del Castell.

RIUS, Jaume (coord.) (2011). Gelida. Retrats d'un temps. Andana Edicions.

Enllaços d'interès:

[La Casa del Senyor - www.gelida.org](http://www.gelida.org)

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[Programa Festa Major 2005](#)

